

اسلام و پژوهش های روان‌شناختی

سال نهم، شماره دوم، پیاپی ۲۰، پاییز و زمستان ۱۴۰۲ (ص ۱۲۹-۱۴۸)

پیش‌بینی تمایز یافتگی خود بر اساس ابعاد شخصیت و دینداری

Predicting Differentiation of Self based on personality traits and religiosity

محمد حسین آیشم / کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه اراک، ایران.

سعید موسوی پور / دانشیار گروه روانشناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اراک، ایران.

Mohammad husein aysham / Master of General Psychology from Arak University, Arak, Iran.

saeid moosavi pour / Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Arak University, Arak, Iran.

Abstract

This research was conducted with the aim of predicting self-differentiation based on the dimensions of personality and religiosity in married people of Qom city in 1401. The method of the current research was a correlational description. First, the questionnaires were provided to the statistical community in the virtual space on the Telegram and Eitaa platforms, and 364 people answered the questionnaires with available sampling. In order to carry out the current research, three standard questionnaires of Skorn and Friedlander's self-differentiation (DSI), short-form NEO-FFI (NEO-FFI) by McCree and Costa, and Gluck and Stark's religiosity questionnaire (CRS) were used. Data analysis was done by multiple regression method. The findings showed that there is a significant relationship between self-differentiation with all personality dimensions, and between self-differentiation with the total religiosity

چکیده

این پژوهش با هدف پیش‌بینی تمایز یافتگی خود بر اساس ابعاد شخصیت و دینداری در افراد متأهل شهر قم در سال ۱۴۰۱ انجام شد. روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. ابتدا پرسشنامه‌ها در فضای مجازی در بستر تلگرام و ایتا در اختیار جامعه آماری قرار داده شد و تعداد ۳۶۴ نفر با نمونه‌گیری دردسترس، به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. به منظور اجرای پژوهش حاضر از سه پرسشنامه استاندارد تمایز یافتگی خود اسکورن و فریدلندر (DSI) و پرسشنامه ویژگی‌های شخصیت نئو فرم کوتاه (NEO-FFI) مک کری و کاستا و پرسشنامه دینداری گلاک و استارک (CRS) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با روش رگرسیون چندگانه انجام شد. یافته‌ها نشان داد که بین تمایز یافتگی خود با تمام ابعاد شخصیت و بین تمایز یافتگی خود با نمره کل دینداری و زیرمقیاس‌های عاطفی، پیامدی و مناسکی ارتباط معناداری وجود دارد. تحلیل رگرسیون نشان داد که همه

score and emotional, consequential and ritual subscales. Regression analysis showed that all personality dimensions except openness to experience and the total score of religiosity and belief, emotional and consequence subscales can predict their differentiation.

Keywords: self-differentiation, personality dimensions, religiosity

ابعاد شخصیت به جز گشودگی به تجربه و نمره کل دینداری و زیرمقیاس‌های عقائدی، عاطفی و پیامدی می‌توانند پیش‌بینی‌کننده تمایز یافتگی خود باشند.

کلیدواژه‌ها: تمایز یافتگی خود، ابعاد شخصیت، دینداری.

مقدمه

یکی از مؤلفه‌های شناخته شده مؤثر بر عملکرد زناشویی افراد، تمایز یافتگی خود^۱ است (سلطان آبادی، منیرپور، میرزا حسینی، ۱۴۰۰) که یکی از مهم‌ترین مفاهیم نظریه سیستم‌های خانواده به شمار می‌رود. تمایز یافتگی در هر فردی، سطح توانایی فرد در تفکیک فرآیندهای عقلی و احساسی، صمیمیت و خودمختاری خویش از دیگران را نشان می‌دهد (مگی و بیزانس^۲، ۲۰۱۹). این مفهوم به توانایی تجربه صمیمیت با دیگران و ماندن در جو عاطفی و در عین حال استقلال از دیگر افراد اشاره دارد. در واقع، تمایز خود در سایه استقلال روانی و بلوغ عاطفی شکل می‌گیرد (رضوانی و صائمی، ۱۳۹۷). تمایز یافتگی مهم‌ترین متغیر برای حصول سلامت روانی و بلوغ عاطفی می‌باشد (برزگر کهنمویی، محمدی، زعفران‌چی زاده، فولادی، ۱۳۹۳). منظور، میزان و درجه‌ای است که فرد قادر است بین عملکرد عقلانی و هیجانی و نیز شخصیت و استقلال در روابط، تعادل برقرار کند (پیش‌تو فریتس، رودریگز گنزالس، کرابتری و مارتینز^۳، ۲۰۲۰). از نظر بوئن تمایز یافتگی توانایی افراد در انعطاف‌پذیر بودن و عاقلانه رفتار کردن بخصوص در مواجهه با اضطراب است (نیکولز و دیویس^۴، ۲۰۱۶). هدف از تمایز فرد آن است که تعریف یا هویت مشخصی به دست آید (عسکری و معنوی‌پور، ۱۳۹۹). طبق نظریه بوئن چهار عامل پیش‌بینی‌کننده آن عبارت است از: واکنش هیجانی^۵،

1. Differentiation of Self.

2. Magee & Biesanz.

3. Peixoto-Freitas, Rodriguez-Gonzalez, Crabtree & Martins.

4. Nichols & Davis

5. Emotational reactivity.

موقعیت من^۱، گسلس عاطفی^۲ و امتزاج با دیگران^۳ (پلج و مسرسچ میت گرنندی^۴، ۲۰۱۹). نظریه بوئن ۱۹۸۷ در مورد خانواده می‌باشد که در یک نظام ارتباطی عاطفی از هشت مفهوم به هم پیوسته تشکیل شده است. هشت نیرویی که کارکردهای خانواده را تشکیل می‌دهند عبارتند از: تمایز خود، مثلث‌ها، نظام عاطفی خانواده‌های هسته‌ای، فرایند فرافکنی خانواده، گریز عاطفی، فرآیند انتقال چند نسلی، جایگاه هم‌شیرها و واپس‌روی اجتماعی (گلدنبرگ^۵، ۲۰۰۴، ترجمه شاهی و همکاران، ۱۳۹۶).

این مفهوم به منظور تبیین عملکرد خانواده به‌کار می‌رود. محیط و خانواده تعیین‌کننده سطح تمایزیافتگی فرد در کودکی هستند و در مقابل، محیط، زندگی اجتماعی، آینده و روابط زناشویی فرد، متأثر از سطح تمایز یافتگی وی می‌باشد (زارع گاریزی، ابراهیمی مقدم و ابوالمعالی الحسینی، ۱۳۹۹). تمایزیافتگی بنیان‌های صمیمیت و پذیرش دو سوپه را در ازدواج بررسی می‌کند (جعفری سلطان آبادی، منیریور، میرزا حسینی، ۱۴۰۰) و با کیفیت زندگی رابطه دارد. به عبارت دیگر؛ هر اندازه تمایزیافتگی بالا باشد کیفیت زندگی هم افزایش می‌یابد (کیم و یونگ^۶، ۲۰۱۵).

عوامل متعددی در فردیت و تمایزیافتگی افراد مؤثر است. از جمله عوامل مؤثر می‌تواند ابعاد شخصیت و دینداری افراد باشد.

افراد در تصمیم‌گیری و حل مشکلات با هم تفاوت دارند. برخی از افراد تمایل دارند که به تنهایی و متمایز از دیگران تصمیم بگیرند؛ درحالی‌که بعضی دیگر، فعالیت‌های گروهی را ترجیح داده و نامتمایز از دیگران عمل نمی‌کنند. علت تفاوت در رفتار را باید در تفاوت شخصیت افراد دانست (عباسی دادگر، دارابی، ۱۳۹۴). از اینجاست که این سؤال مطرح می‌شود نحوه عملکرد، انتخاب‌ها و تصمیمات هر فرد به عنوان یک رفتار چه رابطه‌ای با شخصیت او دارد؟

ویژگی‌های شخصیتی منعکس‌کننده الگوهای نسبتاً پایدار فکر، عاطفه و رفتار در

1. position.
2. Emotional cutoff.
3. Fusion with others.
4. Peleg & Messerschmidt-Grandi.
5. Goldenberg.
6. Kim & jung.

طول زمان و زمینه است (حسینی، زهراکار، داورنیا، شاکرمی و محمدی، ۱۳۹۳). از آنجایی که شخصیت، محور اصلی بحث در موضوعاتی مانند یادگیری، ادراک، هوش، انگیزه، عاطفه و احساس است، می‌توان گفت که شخصیت اساسی‌ترین موضوع روانشناسی است (کریمی، ۱۳۹۳). یکی از عوامل مهم در کیفیت روابط زن و مرد، ویژگی‌های شخصیتی هر یک از آن‌هاست. مفهوم شخصیت سال‌هاست که بین روانشناسان مورد بحث بوده و تعاریف مختلفی ارائه شده است. با پیشرفت در روش‌های آماری پیچیده، رویکرد صفت بر مطالعات حوزه شخصیت غلبه پیدا کرده است (احدی، ۱۳۸۶). از مباحث مورد علاقه در میان روانشناسان اجتماعی و شخصیتی این است که چگونه ویژگی‌های شخصیتی بر کیفیت روابط عاشقانه در بزرگسالان تأثیر می‌گذارد. مرور ادبیات این امکان را به ما می‌دهد که بدون ابهام بفهمیم که رابطه معناداری بین ویژگی‌های شخصیتی خود گزارش شده و کیفیت روابط زناشویی وجود دارد (حسینی، زهراکار، داورنیا، شاکرمی و محمدی، ۱۳۹۳).

نظریه پردازان صفت بر این باورند که افراد، دارای صفات و ترکیبات مختلفی از صفات هستند و بسیاری از این صفات را می‌توان در این راستا قرار داد. به همین دلیل، افراد با ترکیب صفات مشابه را می‌توان در گروه‌هایی طبقه‌بندی کرد و به تیپ‌های شخصیتی متفاوتی رسید (راس^۱، ۲۰۱۰، ترجمه جمال‌فر، ۱۳۹۹). نظریه پردازان صفت، صفات را به عنوان واحدهای اساسی شخصیت می‌دانند (لاوسون و شن^۲، ۲۰۰۷). بر اساس این رویکرد، به بُعد اجتماعی شخصیت فرد توجه می‌شود و بیشتر به توصیف شخصیت و پیش‌بینی‌های رفتاری توجه می‌شود تا رشد شخصیت (اتکینسون و همکاران، ۲۰۰۰؛ ترجمه براهنی و همکاران، ۱۴۰۰).

نظریه‌های عاملی شخصیت مبتنی بر صفت است که نشان‌دهندهٔ آمادگی کلی فرد برای سبکی خاص است. به طور کلی رفتار انسان متأثر از ویژگی‌ها و توانایی‌های شناختی و عاطفی است. به همین دلیل برای پیش‌بینی رفتار باید این ویژگی‌ها و توانایی‌ها بررسی شوند (پروین، ترجمه جوادی و کدیور، ۱۴۰۰). اگرچه چندین مدل از مدل‌های هنجاری وجود دارد؛ اما مدل پنج عاملی (FFM) یک نظریه پیشرو در مورد شخصیت هنجاری است. همانطور که از نام آن پیداست، (FFM) بیان می‌کند که شخصیت یک فرد را می‌توان با پنج

1. Ras.

2. Lawson, R. B & Shen.

حوزه گسترده توصیف کرد: روان‌رنجوری^۱، برون‌گرایی^۲، گشودگی به تجربه^۳، توافق‌پذیری^۴ و وظیفه‌شناسی^۵. روان‌رنجوری با عاطفه منفی، بدبینی و تکانش‌گری مشخص می‌شود. برون‌گرایی به احساسات مثبت فرد اشاره دارد و گشودگی نشان‌دهنده علاقه به خلاقیت، عقل و غیر متعارف بودن است. حوزه توافق‌پذیری، تعاملات فرد با دیگران را توصیف می‌کند؛ در حالی که وظیفه‌شناسی به کنترل و تنظیم یک فرد اشاره دارد (گیلمارتین، گارویچ و شارپ^۶، ۲۰۲۲).

در اوایل دهه ۱۹۸۰، کاستا^۷ و مک‌کری^۸ پرسشنامه شخصیت نئو را برای شناسایی سه بعد تهیه کردند: عصبیت، برون‌گرایی و پذیرش. ابتدا با تحلیل خوشه‌ای پرسشنامه کتل شروع کردند و تحلیل آن‌ها دو عامل برون‌گرایی و روان‌رنجورخویی را روشن کرد. سپس اهمیت عامل تجربه‌پذیری نیز برای آن‌ها آشکار شد. کاستا و مک‌کری در سال ۱۹۸۳ متوجه شدند که نظام نئو با سه عامل مدل پنج‌عاملی تطابق بسیاری دارد؛ اما صفات حیطة‌های سازگاری و وجدانی بودن را شامل نمی‌شود. در نتیجه آن‌ها مدل خود را توسعه دادند و نسخه تجدید نظر شده‌ای از پرسشنامه خود را با عنوان NEO-PI-R ارائه کردند (کاستا و مک‌کری، ۲۰۰۵). در سال‌های اخیر صفات شخصیت، مدل پنج‌عامل بزرگ شخصیت بوده است (محمدزاده ابراهیمی، ۱۳۸۷).

متغیر دیگری که در این پژوهش در کنار متغیر ابعاد شخصیت، به عنوان پیش‌بینی‌کننده تمایز یافتگی خود مورد بررسی قرار گرفته است، دینداری است.

دین شامل عقاید، دستورهای عملی و اخلاقی است که به منظور هدایت انسان‌ها از طرف خداوند بوسیله پیغمبران آورده شده است (طباطبایی، ۱۳۸۸). دینداری زوجین می‌تواند در روابط زناشویی اثر بگذارد؛ زیرا دین دستورالعمل‌هایی برای زندگی دارد و شامل باورها و ارزش‌هایی است که می‌تواند بر زندگی زناشویی اثرگذار باشد. نگرش مذهبی زن و

1. Neuroticism.
2. Extraversion.
3. Openness.
4. Agreeableness.
5. Conscientiousness.
6. Gilmartin, Gurvich & Sharp.
7. Costa.
8. McCrae.

مرد در زندگی مشترک، عامل مهمی در تفاهم زوج‌هاست و دین، اثر مهمی بر رابطه زوجین دارد. افتراق‌های مذهبی بین زوجین باعث افزایش اضطراب و افسردگی می‌شود و بر زنان اثر بیشتری دارد (مدنی و مرادی، ۱۳۹۷).

به طور کلی، دین مجموعه‌ای از باورها و سبک‌های ترویج شده توسط نهادهای مذهبی است که به رفتار، دیدگاه، ارزش‌ها و باورهای فرد جهت می‌دهد. علاوه بر اینکه دین کارکردهای مختلفی برای جامعه و فرد دارد (شهریاری پور و همکاران، ۱۳۹۶). دین قدرت معنابخشی به کلیت زندگی را دارد. در جوامع سنتی، دین همواره نقش بسزایی در شکل‌گیری ارزش‌ها در حوزه‌های مختلف زندگی اجتماعی داشته و این حوزه‌ها با ارزش‌های دینی هدایت می‌شده است (وگل و فریز، ۲۰۲۰). دین قابلیت این را دارد که بخش بنیادی‌ای از روابط زناشویی زوجین باشد و ممکن است در طول دوره زندگی، ثبات زناشویی را تحت تأثیر قرار دهد (شرام، مارشال، هریس و همکاران، ۲۰۱۲). با توجه به این‌که ارزش‌های مورد تأکید دین و خانواده مشابه هم هستند، پژوهشگران رابطه نزدیکی بین آن دو پیش‌بینی می‌کنند (شهریاری پور و همکاران، ۱۳۹۶).

پس از تعریف دین، مفهوم دینداری مطرح می‌شود که ابعاد آن در گستره پیچیده‌تری در مطالعات مطرح می‌شود. دینداری به صورت پایبندی به دین، التزام به دستورات دینی و بروز نتایج این التزام تعریف شده است. در واقع دینداری با پذیرش دین از سوی انسان‌ها ارتباط دارد و صفت و حالت انسان است و دین متعلق آن است (قاسمی، ۱۳۹۵). یکی از مشهورترین الگوهایی که برای تعریف دین‌داری مطرح شده است الگوی گلاک و استارک^۱ است که با تأکید بر چند بُعدی بودن دین‌داری مطرح شده است. این ابعاد عبارتند از: بعد اعتقادی^۲، بعد مناسکی^۳، بعد تجربی^۴، بعد فکری^۵ و بعد پیامدی^۶. بعد اعتقادی باورهایی است که انتظار می‌رود پیروان آن دین به آن اعتقاد داشته باشند. بعد مناسکی اعمال دینی

1. Vogl & Freese.

2. Schramm, Marshall, Harris, et al.

3. Glock & Stark.

4. Ideological.

5. Ritualistic.

6. Experimental.

7. Intellectual.

8. Consequential.

مشخصی مانند نماز و روزه که انتظار می‌رود پیروان آن دین، این اعمال را به جا بیاورند. بعد تجربی یا عواطف دینی ناظر به عواطف، تصورات و احساسات مربوط به داشتن رابطه با خداوند می‌باشد. بعد فکری به حداقل آگاهی فرد ایمان آورنده از دین مورد قبولش است که او را به سمت عمل می‌کشاند. بعد پیامدی ناظر به اعمال روزمره زندگی است که بیانگر حضور اندیشه و حسی خداگرایانه در متن زندگی است (اعزازی و ابراهیم پور، ۱۳۹۶).

نتایج پژوهش‌های کلانتری و مرارت (۱۳۹۸) با عنوان «رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی، سبک اسنادی و تمایز یافتگی خود و پیمان شکنی زناشویی از طریق میانجیگری باورهای غیرمنطقی»، قاسمی (۱۳۹۷) با عنوان «رابطه ویژگی شخصیت با سرسختی روانشناختی و سطح تمایز یافتگی در نوجوانان دختر»، دائمی و جان بزرگی (۱۳۹۵) با عنوان «نقش تمایز یافتگی و عوامل شخصیت در میزان تحول روانی» و عباسی و دادگر (۱۳۹۴) با عنوان «پیش بینی و بررسی رابطه تمایز یافتگی و سبک‌های دلبستگی با پنج عامل بزرگ شخصیت» نشان دادند ابعاد شخصیت با تمایز یافتگی خود رابطه دارد. نتایج پژوهش‌های حیدری، سلگی و صالح پور (۱۳۹۹) با عنوان «بررسی نقش و جایگاه دین در هویت فردی ایرانیان» و رجایی، بیاضی و حبیبی پور (۱۳۸۸) با عنوان «باورهای مذهبی اساسی، بحران هویت و سلامت عمومی جوانان» نشان دادند که دین‌داری با هویت و فردیت رابطه دارد.

با توجه به آنچه گذشت و با در نظر گرفتن اهمیت و نقش فردیت و تمایز یافتگی افراد در رشد فردی و سلامت خانوادگی و استحکام بنیان خانواده، بررسی هرچه بیشتر تمایز یافتگی و پیش بینی کننده‌های آن از جمله ابعاد شخصیت و دینداری ضرورت دارد.

این پژوهش به دنبال آن است که نقش ابعاد شخصیت و دینداری را در پیش بینی تمایز یافتگی خود مورد بررسی قرار دهد. با توجه به این تاریخچه، این سؤال مطرح است که آیا ابعاد شخصیت و دینداری قادر به پیش بینی تمایز یافتگی خود هستند؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ رویکرد کمی و به لحاظ هدف بنیادی و به لحاظ روش توصیفی از نوع همبستگی است.

جامعه آماری این پژوهش، کلیه افراد متاهل شهر قم می‌باشد که با توجه به آمار رسمی سال ۱۳۹۵ در درگاه ملی آمار، تعداد متاهلین مرد ۳۴۷۴۵۱ و تعداد بانوان دارای همسر ۳۴۵۳۹۰ نفر می‌باشد (درگاه ملی آمار، ۱۳۹۵). با توجه به جدول کرجسی و مورگان، حجم

نمونه انتخاب شده ۳۸۴ نفر می‌باشد که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند. پس از اخذ کد اخلاق از معاونت پژوهش دانشگاه اراک به شماره ۱۴۰۱۰۶۱۰ و مجوزهای لازم، پرسشنامه در سایت اول‌فرم طراحی شد و لینک پرسشنامه از طریق کانال قم زیبا در بستر تلگرام و ایتا در دسترس عموم جامعه آماری متاهلین شهر قم قرار گرفت. ۴۵۰ نفر به پرسشنامه پاسخ دادند که ۸۶ پرسشنامه به دلیل ناقص بودن کنار گذاشته شد و ۳۶۴ پرسشنامه باقی ماند و اطلاعاتشان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

از مجموع ۳۶۴ آزمودنی پژوهش ۸۱ نفر (۲۲/۳ درصد) مرد و ۲۸۳ نفر (۷۷/۷ درصد) زن بودند. تعداد ۱۲۰ نفر (۳۳ درصد) تحصیلات دیپلم و پایین‌تر، ۱۶ نفر (۴/۴ درصد) فوق دیپلم، ۱۳۱ نفر (۳۶ درصد) کارشناسی، ۸۳ نفر (۲۲/۸ درصد) کارشناسی ارشد و ۱۴ نفر (۳/۸ درصد) مدرک دکتری داشتند.

ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش

۱. پرسشنامه تمایزیافتگی خود

پرسشنامه استاندارد تمایزیافتگی خود در سال ۲۰۰۳ توسط اسکورن و فریدلندر برای اندازه‌گیری تمایزیافتگی افراد تهیه شده است. این پرسشنامه ۴۵ سؤال دارد که ۴ خرده مقیاس دارد که عبارتند از: واکنش‌پذیری عاطفی، جایگاه من، گریز عاطفی و هم‌آمیختگی با دیگران. این پرسشنامه در مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۶ (کاملاً موافقم) درجه‌بندی شده است. در پژوهش خطیبی ضریب آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه بالای ۰/۷ برآورد شد (خطیبی، ۱۳۹۴). در پژوهش حاضر پایایی این آزمون محاسبه شد و آلفای کرونباخ ۰/۸۶۶ به دست آمد.

۲. پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت مکری و کاستا (NEO)

در این پژوهش از فرم ۶۰ سؤالی این پرسشنامه استفاده شد. این پرسشنامه پنج ویژگی روان‌رنجورخوبی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، انعطاف‌پذیری و وجدانی بودن را در یک طیف لیکرتی پنج درجه‌ای می‌سنجد (هرمقیاس ۱۲ سؤال). نمرات هر عامل جداگانه محاسبه می‌شود و در نهایت پنج نمره به دست می‌آید. این پرسشنامه ۵ عامل اصلی شخصیت و ۶ خصوصیت در هر عامل را می‌سنجد. لذا ارزیابی جامعی از شخصیت ارائه

می‌دهد. در هنجاریابی آزمون نئو که توسط گروسی فرشی (۱۳۸۰) روی نمونه‌ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه‌های تبریز، شیراز و دانشگاه‌های علوم پزشکی این شهر صورت گرفت، ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است. ضریب آلفای کرونباخ در هر یک از عوامل اصلی روان‌آزردگی خوبی، برون‌گرایی، بازبودن به تجربه، سازگاری و باوجدانی به ترتیب ۰/۸، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۸۷، ۰/۶۸ به دست آمد (فردوسی، ۱۳۹۸). در پژوهش حاضر پایایی این آزمون محاسبه شد و ضریب آلفای کرونباخ در هر یک از عوامل اصلی روان‌رنجور خوبی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، انعطاف‌پذیری و وجدانی بودن به ترتیب ۰/۴۹۸، ۰/۴۲۷، ۰/۲۴۶، ۰/۴۷۹، ۰/۳۷۱ به دست آمد.

۳. پرسشنامه دینداری

پرسشنامه دینداری توسط گلاک و استارک در سال ۱۹۶۵ برای سنجیدن دیدگاه‌ها و عقائد دینی تهیه شده است. برای استاندارد کردن، در کشورهای مختلف قاره‌های آسیا، آمریکا، اروپا و آفریقا و بر روی مسلمانان، مسیحیان و یهودیان اجرا گردیده است. پرسشنامه دینداری یا CRS دارای ۲۶ گویه در چهار بعد است: اعتقادی (۷ سؤال)، عاطفی (۶ سؤال)، پیامدی (۶ سؤال) و مناسکی (۷ سؤال). این پرسشنامه در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از ۱ (کاملاً موافق) تا ۵ (کاملاً مخالف) درجه‌بندی شده است. میزان اعتبار این پرسشنامه در پژوهش‌های متعدد بر روی نمونه‌های مختلف تعیین گردیده که حکایت از اعتبار بالای آن در ابعاد مختلف دارد.

این آزمون به دلیل استاندارد بودن دارای پایایی بالایی است. مقدار آلفا برای متغیرهای بُعد اعتقادی (۰/۸۱)، بعد عاطفی (۰/۷۵)، بُعد پیامدی (۰/۷۲) و بعد مناسکی (۰/۸۳) می‌باشد (سراج زاده و رحیمی، ۱۳۹۲). در پژوهش حاضر پایایی این آزمون محاسبه شد و آلفای کرونباخ ۰/۷۶۹ به دست آمد.

یافته‌ها

برای استفاده از آزمون‌های آماری پارامتریک یا ناپارامتریک در بخش استنباطی، ابتدا باید نرمال یا غیرنرمال بودن داده‌های جمع‌آوری شده مشخص شود. در این مرحله داده‌های هریک از متغیرهای وابسته و مستقل براساس آزمون چولگی و کشیدگی و آزمون کلموگروف اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت که نتایج حاصل در بخش‌هایی به شرح ذیل آمده است:

جدول ۱: بررسی توزیع نرمال در متغیرها

متغیر	چولگی	نقطه بحرانی	کشیدگی	نقطه بحرانی
تمایز یافتگی خود	۰/۱۸۴	۰/۱۲۸	-۰/۲۹۰	۰/۲۵۵
شخصیت	روان رنجورخویی	۰/۰۷۹	۰/۱۲۸	۰/۳۴۴
	برون‌گرایی	۰/۴۷۱	۰/۱۲۸	۰/۱۸۶۸
	انعطاف‌پذیری	۰/۵۵۷	۰/۱۲۸	۰/۵۲۲
	گشودگی به تجربه	۰/۱۵۱	۰/۱۲۸	۰/۶۱۴
	وجدانی بودن	۰/۳۰۵	۰/۱۲۸	۱/۵۲۹
دین‌داری	اعتقادی	-۲/۱۵۲	۰/۱۲۸	۵/۱۰۱
	عاطفی	-۱/۷۶۶	۰/۱۲۸	۴/۴۷۹

شاخص‌های چولگی و کشیدگی متغیرها جهت بررسی فرض نرمالیتی در جدول ۱ گزارش شده است. با توجه به نتایج به دست آمده از لحاظ کجی همه متغیرها به جز زیرمقیاس اعتقادی نرمال بوده و توزیع آن‌ها متقارن است و از لحاظ کشیدگی همه متغیرها به جز زیرمقیاس اعتقادی و عاطفی نرمال بوده و توزیع آن‌ها متقارن است.

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار متغیرهای وابسته

متغیر	میانگین	انحراف معیار
تمایز یافتگی خود	۴۸/۲۵	۹/۷۶
	۴۴/۵۲	۶/۳۲
	۳۴/۰۵	۷/۲۴
	۴۳/۴۳	۸/۵۳
	۱۷۰/۲۴	۲۶/۳۳
شخصیت	۳۴/۱۰	۵/۴۲۵
	۲۹/۶۴	۳/۵۱
	۳۰/۸۳	۳/۸۲
	۳۷/۹۲	۴/۷۶۰
	۲۹/۳۱	۲/۸۴

۴/۸۲	۲۸/۱۵	اعتقادی	دین داری
۴/۳۱	۲۵/۵۲	عاطفی	
۴/۴۵	۱۰/۷۳	پیامدی	
۵/۱۰	۲۱/۸۷	مناسکی	
۱۱/۳۲	۹۳/۸۸	نمره کل	

میانگین و انحراف معیار متغیرهای اندازه گیری شده توسط پرسشنامه های مطالعه در جدول ۴-۲ ارائه شده است.

با توجه به بررسی نرمال بودن متغیرهای مطالعه با استفاده از آزمون کلموگروف اسمیرنوف، مقادیر سطح معناداری حاکی از آن است که به جز متغیر تمایز یافتگی خود، سایر متغیرها توزیع نرمال ندارند. با توجه به اینکه متغیرها توزیع نرمال ندارند و شرایط همبستگی پیرسون فراهم نیست از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است.

جدول ۳: همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱. تمایز یافتگی											
۲. روان رنجورخویی	۰/۴۴**										
۳. برون گرایی	۰/۳۶۲**	۰/۳۰۰**									
۴. گشودگی به تجربه	۰/۲۵۱**	۰/۲۴۲**	۰/۳۴۶**								
۵. انعطاف پذیری	۰/۴۱۱**	۰/۳۳۱**	۰/۳۲۷**	۰/۳۶۷**							
۶. وجدانی بودن	۰/۳۵۵**	۰/۲۹۶**	۰/۳۸۷*	۰/۳۹۲**	۰/۴۲۳**						
۷. عقایدی	۰/۵۲۹	۰/۰۰۱	-۰/۰۰۸	۰/۰۲۸	۰/۰۱۵	۰/۰۶۹					
۸. عاطفی	۰/۱۱۴*	۰/۰۵۴	۰/۱۹۶**	۰/۱۱۶*	۰/۱۰۸*	۰/۱۶۹**	۰/۵۶۵**				
۹. پیامدی	۰/۱۷۹**	۰/۱۱۸*	۰/۱۴۶**	۰/۱۷۴**	۰/۱۵۲**	۰/۱۳۹**	-۰/۵۲۶**	-۰/۳۵۹**			
۱۰. مناسکی	-۰/۱۰۴*	-۰/۱۴۹*	-۰/۰۹۱	-۰/۰۶۷	-۰/۱۴۲**	-۰/۰۶۲	۰/۴۹۱**	۰/۳۲۲**	-۰/۵۲۹**		
۱۱. دینداری	۰/۰۹۰	۰/۰۰۹	۰/۰۹۵	۰/۱۰۴*	۰/۰۳۶	۰/۱۰۸*	۰/۷۱۴**	۰/۶۸۵**	-۰/۲۴۳**	۰/۶۹۴**	

در جدول ۵: ضرایب همبستگی اسپیرمن بین متغیرهای پژوهش ارائه شده است. نتایج نشان دهنده این است که بین تمامی ابعاد شخصیت با تمایز یافتگی خود ارتباط مستقیم و

معناداری وجود دارد. ضریب همبستگی روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، انعطاف‌پذیری و وجدانی بودن با تمایزیافتگی به ترتیب برابر است با ۰/۴۴۰، ۰/۳۶۲، ۰/۲۵۱، ۰/۴۱۱ و ۰/۳۵۵. و بین زیرمقیاس‌های عاطفی، پیامدی و مناسکی با تمایزیافتگی خود ارتباط معناداری وجود دارد. ضریب همبستگی هر یک از این زیرمقیاس‌ها با تمایزیافتگی به ترتیب برابر است با ۰/۱۱۴، ۰/۱۷۹ و ۰/۱۰۴-.

نتایج بدست آمده از بررسی هم‌خطی چندگانه متغیرهای مطالعه بر اساس عامل تورم واریانس حاکی از عدم وجود هم‌خطی می‌باشد.

جدول ۴: نتیجه تحلیل رگرسیون پیش‌بینی تمایزیافتگی خود براساس ابعاد شخصیت

p-value	آماره آزمون	ضرایب غیر استاندارد		متغیر
		ضریب استاندارد Beta	انحراف استاندارد B	
۰/۶۵۰	۰/۴۵۴		۱۳/۶۳۱	عرض از مبدا
۰/۰۰۰	۵/۵۰۹	۰/۲۶۶	۰/۲۳۴	روان‌رنجورخویی
۰/۰۰۲	۳/۱۹۷	۰/۱۶۳	۰/۳۸۲	برونگرایی
۰/۹۶۸	-۰/۰۴۰	-۰/۰۰۲	۰/۳۵۰	گشودگی به تجربه
۰/۰۰۰	۴/۱۴۴	۰/۲۱۸	۰/۲۹۱	انعطاف‌پذیری
۰/۰۰۶	۲/۷۶۵	۰/۱۴۲	۰/۴۷۵	وجدانی بودن

با توجه به جدول ۴ نتایج بدست آمده از آزمون رگرسیون حاکی از آن است که از میان ابعاد پنج‌گانه شخصیت، ابعاد روان‌رنجورخویی با ضریب بتای ۰/۲۶۶ و سطح معنی‌داری ۰، برون‌گرایی با ضریب بتای ۰/۱۶۳ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۲، انعطاف‌پذیری با ضریب بتای ۰/۲۱۸ و سطح معنی‌داری ۰ و وجدانی بودن با ضریب بتای ۰/۱۴۲ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۶ قادر به پیش‌بینی تمایزیافتگی هستند و در پیش‌بینی تمایزیافتگی خود نقش معنی‌داری دارند؛ ولی گشودگی به تجربه با ضریب بتای ۰/۰۰۲- و سطح معنی‌داری ۰/۹۶۸ قادر به پیش‌بینی تمایزیافتگی خود نیست.

جدول ۵: نتیجه تحلیل رگرسیون پیش بینی تمایز یافتگی خود براساس زیرمقیاس های دینداری

p-value	آماره ازمون	ضریب استاندارد		متغیر
		Beta	انحراف استاندارد	
۰/۰۰۰	۸/۰۵۱		۱۲/۷۹۵	عرض از مبدا
۰/۰۱۹	۲/۳۵۹	۰/۲۰۲	۰/۴۶۸	اعتقادی
۰/۰۰۹	۲/۶۳۹	۰/۱۹۶	۰/۴۵۴	عاطفی
۰/۰۰۰	۴/۸۸۷	۰/۳۰۸	۰/۳۷۳	پیامدی
۰/۰۷۳	-۱/۸۰۱	-۰/۱۲۴	۰/۳۵۵	مناسکی

با توجه به جدول ۵ نتایج بدست آمده از آزمون رگرسیون حاکی از آن است که زیرمقیاس های اعتقادی با ضریب بتای ۰/۲۰۲ و سطح معنی داری ۰/۰۱۹، عاطفی با ضریب بتای ۰/۱۹۶ و سطح معنی داری ۰/۰۰۹، پیامدی با ضریب بتای ۰/۳۰۸ سطح معنی داری ۰ و مناسکی با ضریب بتای ۰/۲۱۴- و سطح معنی داری ۰/۰۷۳ قادر به پیش بینی تمایز یافتگی هستند و در پیش بینی تمایز یافتگی خود نقش معنی داری دارند.

جدول ۶: نتیجه تحلیل رگرسیون پیش بینی تمایز یافتگی خود براساس دینداری

p-value	آماره ازمون	ضریب استاندارد		متغیر
		Beta	انحراف استاندارد	
۰/۰۰۰	۱۲/۰۵۲		۱۱/۴۲۸	عرض از مبدا
۰/۰۰۴	۲/۸۶۶	۰/۱۴۹	۰/۱۲۱	دینداری

با توجه به جدول ۶ نتایج به دست آمده از تحلیل رگرسیون نشان می دهد که دینداری با ضریب بتای ۰/۱۴۹ و سطح معنی داری ۰/۰۰۴ قادر به پیش بینی تمایز یافتگی خود است.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر پیش بینی تمایز یافتگی خود براساس ابعاد شخصیت و دینداری بود. تحلیل داده ها نشان داد که ابعاد روان رنجور خویی، برون گرایی، انعطاف پذیری و وجدانی

بودن و دینداری و زیر مقیاس‌های اعتقادی و عاطفی پیش‌بینی‌کننده تمایز یافتگی خود است.

این نتایج به لحاظ ارتباط تمایز یافتگی خود با ابعاد شخصیت با نتایج حاصل از پژوهش کلانتری و مرامت (۱۳۹۸)، دائمی و جان‌بزرگی (۱۳۹۵) و عسکری (۱۳۹۲) در ارتباط تمامی ابعاد، و پژوهش روشن‌نژاد، بیانفر، طالع‌پسند (۱۳۹۸) در ارتباط تمامی ابعاد با تمایز یافتگی خود به جز وظیفه‌شناسی، و پژوهش قاسمی (۱۳۹۷) در پیش‌بینی‌کنندگی ابعاد روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی و وظیفه‌مداری، و پژوهش عباسی دادگر و علیخانی دارابی (۱۳۹۴) در ارتباط ابعاد روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی و وظیفه‌شناسی همسو می‌باشد.

در تبیین پیش‌بینی تمایز یافتگی خود براساس بعد روان‌رنجورخویی می‌توان گفت که مهمترین ویژگی این عامل از شخصیت، ناسازگاری و هیجانات منفی است (اکبری، ۱۳۹۷). تمایز یافتگی دارای چهار مؤلفه جایگاه من، هم‌آمیختگی با دیگران، برش هیجانی و واکنش‌پذیری هیجانی می‌باشد. هر چه فرد در جایگاه من نمره بیشتر و در سطوح هم‌آمیختگی با دیگران، برش هیجانی و واکنش‌پذیری هیجانی نمره کمتری دریافت کند نشانگر تمایز یافتگی بیشتری خواهد بود. از طرفی افرادی که در بعد روان‌رنجورخویی نمره بالایی می‌گیرند در برابر محیط سازگاری کمتری دارند و هیجانات منفی از خود بروز می‌دهند و در مقابل افرادی که نمره پایینی می‌گیرند با محیط سازگارتر هستند و هیجانات مناسبی از خود نشان می‌دهند (حیدری، سلگی، صالح‌صدق‌پور، ۱۳۹۹). با توجه به ویژگی‌های روان‌رنجورخویی از جمله بی‌ثباتی هیجانی و ناسازگاری می‌توان گفت عامل روان‌رنجورخویی قادر به پیش‌بینی تمایز یافتگی خود خواهد بود.

دومین عامل شخصیت، برون‌گرایی است که شامل صفاتی از جمله قاطعیت، اجتماعی بودن، سلطه‌جویی، هیجان‌خواهی، معاشرت، فعال، پرحرف و پراثرزی بودن می‌شود. این عامل میزان قاطعیت و اجتماعی بودن افراد را تعیین می‌کند. لذا به نظر می‌رسد که منطقی است افرادی که در عامل برون‌گرایی نمره بالایی کسب می‌کنند از سطح تمایز یافتگی بالایی برخوردار باشند و بین عملکرد عقلانی و هیجانی تعادل برقرار کنند.

سومین عامل شخصیت، گشودگی به تجربه است. مهمترین ویژگی این عامل از شخصیت، انعطاف‌پذیری در برابر ارزش‌های جدید و غیرمعارف است. افرادی که در این مقیاس نمره بالایی می‌گیرند در برابر تجربه‌های جدید پذیراتر هستند و مقاومت کمتری می‌کنند و نسبت به دیگران هیجانات را عمیق‌تر تجربه می‌کنند (اکبری، ۱۳۹۷). از طرفی با توجه به تعریف

تمایزیافتگی خود که فرد قادر به جداسازی فرآیندهای شناختی از هیجانی می‌باشد می‌توان انتظار داشت افرادی که از تجربه پذیری بالایی برخوردار هستند از سطح تمایزیافتگی کمتری برخوردار باشند. با این حال نتایج این پژوهش معنادار بودن پیش‌بینی تمایزیافتگی براساس عامل گشودگی به تجربه را نه بصورت مستقیم و نه معکوس تایید نمی‌کند.

چهارمین عامل شخصیت، وجدانی بودن (وظیفه‌مداری) است. این عامل نشان‌دهنده مسئولیت‌پذیری و نیاز به پیشرفت است. افرادی که در این عامل نمره بالایی کسب می‌کنند در جنبه‌های دیگر زندگی‌شان نیز پیشرفت‌های زیادی دارند و افرادی با وجدان، مصمم و با اراده هستند (هاشمی، ۱۳۹۶). از طرفی افراد تمایز یافته قادرند تا مسئولیت خود را بپذیرند و از مسئولیت اضافی دیگران اجتناب می‌کنند، همیشه مطمئن از باورها و اعتقادات‌شان هستند، به هویت دیگران بدون انتقاد یا واکنش عاطفی، احترام دارند و به دنبال تأیید یا عدم تأیید دیگران برای تصمیم‌گیری یا عملکرد خود نیستند (حیدری و همکاران، ۱۳۹۹). با توجه به این مطالب می‌توان دریافت که وظیفه‌مداری قادر به پیش‌بینی تمایزیافتگی می‌باشد.

پنجمین عامل شخصیت، انعطاف‌پذیری (سازگاری) است. این عامل با گرایش‌های بین‌فردی و محبوبیت در گروه مرتبط است. به عقیده واتسون، هوبارد و وایز، سازگاری بالا سبب می‌شود فرد در تعاملات بین‌فردی، هیجان‌های خود را تنظیم نموده و رفتارهای ملایم‌تری نشان دهد (عباسی، ۱۳۹۳). لذا منطقی به نظر می‌رسد افرادی که در عامل سازگاری نمره بالایی کسب می‌کنند از سطح تمایزیافتگی بالاتر برخوردار باشند.

نتایج نشان داد که متغیر دینداری بالاتر پیش‌بینی‌کننده تمایزیافتگی بالا است. یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش‌های حیدری و همکاران (۱۳۹۹)، رجایی و همکاران (۱۳۸۸)، نجفی و همکاران (۱۳۸۵) و دهشیری (۱۳۸۴) همسواست. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که دین یکی از عناصر سازنده هویت فردی است که بر هسته مرکزی هویت فردی یعنی تمایزیافتگی فردی تأثیر دارد. افرادی که از دینداری بالاتری برخوردارند می‌توانند از سطح تمایزیافتگی نیرومندتری برخوردار باشند و به خاطر کسب رضایت دیگران رفتار و عقاید خود را تغییر نمی‌دهند. در واقع افراد با دینداری بالا از سطحی از استقلال عاطفی برخوردارند که بدون غرق شدن در جو عاطفی موقعیت‌های هیجانی، توانایی تصمیم‌گیری خودمختار و عقلانی را در آن موقعیت‌ها دارا می‌باشند و در روابطشان بین کارکرد عقلانی و عاطفی تعادل ایجاد کند.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به این موارد اشاره کرد: تعداد زیاد سوالات

پرسشنامه‌ها که خستگی آزمودنی‌ها را در پاسخ دادن به سؤالات در پی داشت. و از آنجایی که در این پژوهش از روش همبستگی استفاده شده است بایستی با احتیاط در خصوص روابط علیّ تصمیم‌گیری صورت پذیرد.

از آنجایی که اهمیت تمایز یافتگی در مسائل خانواده و کیفیت رابطه زناشویی غیر قابل تردید است، پیشنهاد می‌شود که مشاوران خانواده، روان‌شناسان و درمان‌گران مسائل خانوادگی در فرایند ارزیابی و تغییر نظام خانواده به میزان تمایز یافتگی زوج‌ها توجه کنند تا راهنمایی‌های لازم در این زمینه را به زوجین بدهند. ضمناً پیشنهاد می‌شود که نمونه این پژوهش بر روی جمعیت سنین مختلف در شهرهای دیگر تکرار شود و سایر متغیرهای مرتبط با تمایز یافتگی خود برای حصول نتایج دقیق‌تر لحاظ گردد.

منابع

- اتکینسون و همکاران (۱۴۰۰). **زمینه روان‌شناسی هیلگارد** (ترجمه محمد تقی براهنی و همکاران)، تهران: رشد.
- احدی، بتول (۱۳۸۶). **رابطه شخصیت و رضایت زناشویی**، روانشناسی معاصر، ۲(۴)، ۳۷-۳۱.
- اعزازی، سیدمسعود؛ و ابراهیم‌پور، حبیب (۱۳۹۶). **بررسی نقش دینداری در توسعه کارآمدی معلمان دبیرستان‌های اردبیل**، روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، ۶(۴)، ۲۴-۷.
- اکبری، شهرناز. (۱۳۹۷). **بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی، هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیت در زنان تن فروش**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی عمومی. دانشگاه پیام‌نور مرکز کبودرآهنگ.
- برزگرکهنمویی، ساناز؛ محمدی، اکبر؛ زعفرانچی‌زاده، مینا؛ و فولادی، فائزه (۱۳۹۳)، **بررسی رابطه تمایز یافتگی خود، اضطراب و رضایت زناشویی در زنان متأهل شهر تبریز**، زن و مطالعات خانواده، ۲۶(۷)، ۴۶-۵۶.
- پروین، لارنس ای (۱۴۰۰). **شخصیت، نظریه و پژوهش**، (ترجمه: محمدجعفر جوادی و پروین کدیور). تهران، آبیژ.
- جعفری سلطان‌آبادی، آرزو؛ منیرپور، نادر؛ میرزاحسینی، حسن. (۱۴۰۰). **ارتباط بین حس خوشبختی زوجین با تمایز یافتگی خود و روابط موضوعی اولیه با نقش میانجی رضایت زناشویی مذهبی**، خانواده درمانی کاربرد، ۱۱(۲)، ۱۷۶-۱۵۹.
- حسینی، امین؛ زهراکار، کیانوش؛ داورنیا، رضا؛ شاکرمی، محمد؛ محمدی، بهناز (۱۳۹۴)، **رابطه‌ی تعهد زناشویی با ویژگی‌های شخصیتی**، مجله علمی-پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، ۲۲(۵)، ۷۹۶-۷۸۸.

- حیدری، حسین؛ سلگی، محمد؛ صالح صدق پور، بهرام (۱۳۹۹)، بررسی نقش و جایگاه دین در هویت فردی ایرانیان. اسلام و علوم اجتماعی. ۲۳(۱۲). ۵۶-۳۳.
- خطیبی، شهلا (۱۳۹۴). اثر بخشی واقعیت درمانی در تمایز یافتگی و هموابستگی زوجین ناسازگار، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی بالینی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، گروه آموزشی علوم انسانی.
- دائمی، فاطمه و جان بزرگی، مسعود (۱۳۹۵)، نقش تمایز یافتگی و عوامل شخصیت در میزان تحول روانی، فصلنامه روان شناسی و دین، ۳۴(۹). ۴۳-۵۴.
- درگاه ملی آمار (۱۳۹۵). جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب سن، جنس و وضع زناشویی، <https://zanashui-ostani.-1/results/tables/zanashui/tafsili/ostani/1395/census/0/www.amar.org.ir/Portals.xls>.
- دهشیری، غلامرضا (۱۳۸۴). بررسی رابطه دین داری و بحران هویت در بین دانش آموزان دبیرستانی شهرستان یزد، تعلیم و تربیت، ۲۱(۲). ۸۷-۹۸.
- راس. آلن. (۱۳۹۹). روانشناسی شخصیت (ترجمه سیاوش جمال فر)، تهران، انتشارات روان، (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۲۰۱۰).
- رجایی، علیرضا؛ بیاضی، محمد حسین؛ حبیبی پور، حمید (۱۳۸۸). باورهای مذهبی اساسی، بحران هویت و سلامت عمومی جوانان، روان شناسی تحولی روان شناسان ایرانی، ۲۲(۶). ۹۷-۱۰۸.
- رضوانی، حورالعین؛ صائمی، حسن (۱۳۹۸). همبستگی تمایز یافتگی خود و نوروگرایی با طلاق عاطفی در دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد آزادشهر، مدیریت ارتقای سلامت. ۲۳-۳۰(۲). ۲۳-۳۰.
- روشن نژاد، نجمه؛ بیانفر، فاطمه؛ طالع پسند، سیاوش. (۱۳۹۸). پیش بینی سازگاری زناشویی زوجهای جوان بر مبنای ویژگیهای شخصیتی، تمایز یافتگی خود و سرسختی.
- زارع گاریزی، معصومه؛ و ابراهیمی مقدم، حسین؛ و ابوالمعالی الحسینی، خدیجه (۱۳۹۹). پیش بینی تعهد زناشویی بر اساس نیازهای بنیادین روان شناختی و صمیمیت با واسطه گری تمایز یافتگی خود، روان شناسی کاربردی، ۱۱(۱۴) (پیاپی ۵۳). ۵۵-۷۶.
- شهریاری پور، رضا؛ نجفی، سمیرا؛ امین بیدختی، علی اکبر؛ رئوفی، مصطفی؛ و مرادی، فرشاد (۱۳۹۶). نقش دینداری و مسئولیت پذیری در پیش بینی تعهد زناشویی دانشجویان، پژوهش های مشاوره تازه ها و پژوهش های مشاوره، ۱۶(۶۳). ۱۴۵-۱۲۶.
- طباطبایی، محمد حسین (۱۳۸۸). آموزش دین، تهران: جهان آرا.
- عباسی، اعظم (۱۳۹۳). نقش ویژگی های شخصیتی، سبک های حل تعارض و انتظارات زناشویی در

- پیش‌بینی سازگاری زناشویی با هیانجی‌گری دزدگی زناشویی در معلمان زن متأهل شهر کرمانشاه. پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه رازی.
- عباسی دادگر، شهرام و علیخانی دارابی، فرشته (۱۳۹۴). پیش‌بینی و بررسی رابطه تمایز یافتگی و سبک‌های دلبستگی با پنج عامل بزرگ شخصیت، دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی. مطالعات اجتماعی و فرهنگی. تهران، ۳۹۴۷۲۸/https://civilica.com/doc/
 - عسکری، فاطمه. (۱۳۹۲). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه تمایز یافتگی خود و رابطه‌ی آن با ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
 - عسکری، فاطمه، و معنوی پور، داوود. (۱۴۰۰). طراحی الگوی پیمان درمانی با تمایز یافتگی خود در بین مراجعین مراکز مشاوره، مطالعات ناتوانی. ۱۱(۱۹). ۰-۰.
 - فردوسی، هانیه. (۱۳۹۸). رابطه ویژگی‌های شخصیت با رضایت از زندگی در زنان و مردان سالمند، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی عمومی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود.
 - قاسمی، حمیده. (۱۳۹۵). رابطه علی ادراک از دینداری والدین و دینداری فرزندان با توجه به نقش میانجی‌گر برخی عوامل درون فردی و بین فردی در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز، رساله دکتری تخصصی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
 - قاسمی، سمیرا (۱۳۹۷). رابطه ویژگی شخصیت با سرسختی روان‌شناختی و سطح تمایز یافتگی در نوجوانان دختر، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
 - کریمی، یوسف. (۱۳۹۳). روان‌شناسی شخصیت. تهران: موسسه نشر ویرایش.
 - کلانتری، فریبا؛ مرارت، مهدی (۱۳۹۸). رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی، سبک اسنادی و تمایز یافتگی خود و پیمان‌شکنی زناشویی از طریق میانجیگری باورهای غیرمنطقی، مجله دست آوردهای روان‌شناختی. ۲۳۲-۲۱۱.
 - گلدنبرگ، ایرنه؛ و گلدنبرگ، هربرت (۱۳۹۶). خانواده درمانی، ترجمه: حمیدرضا حسین شاهی براواتی، سیامک نقش‌بندی، الهام ارجمندی، تهران: روان. (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۲۰۰۴)
 - محمدزاده ابراهیمی، علی. (۱۳۸۷). رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت با رضایت زناشویی، پایان نامه روانشناسی عمومی، دانشگاه علامه طباطبایی.
 - مدنی، یاسر؛ و مرادی، زهرا. (۱۳۹۷). دیدگاه مشاوران و روان‌درمانگران درباره نقش دینداری در رضایت جنسی و صمیمیت زناشویی مراجعین، فصلنامه پژوهش‌های مشاوره، ۱۷(۶۶). ۱۵۹-۱۳۸.
 - نجفی، محمود؛ احدی، حسن؛ دلاور، علی. (۱۳۸۵). بررسی رابطه کارایی خانواده و دینداری با بحران

هویت، روانشناسی بالینی و شخصیت، ۴(۱). ۲۶-۱۷.

- هاشمی، فرشته (۱۳۹۶). نقش ابعاد شخصیت و خودتنظیمی در پیش‌بینی هویت اخلاقی دانش‌جویان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه خوارزمی.
- Coşta, P. T. & McCrae, R. R. (2005). **Revised NEO personality inventory (NEI. PI - R) and NEO five - factor inventory (NEO - FFI) professional manual**. Odessa, FL, Psychological Assessment Resources.
- Gilmartin, T., Gurvich, C., & Sharp, G. (2022). **The relationship between disordered eating behaviour and the five factor model personality dimensions: A systematic review**. *Journal of Clinical Psychology*, 78(9), 1657-1670.
- Kim, H. S., & Jung, Y. M. (2015). **Self-differentiation, family functioning, life satisfaction and attitudes towards marriage among South Korean university students**. *Indian Journal of Science and Technology*, 8(19), 1-8.
- Lawson, R. B & Shen. Z. (2007). **Organizational psychology foundation & Applications**. Oxford university press.
- Magee, C., & Biesanz, J. C. (2019). **Toward understanding the relationship between personality and well-being states and traits**. *Journal of personality*, 87(2), 276-294.
- Nichols, M. P., & Davis, S. (2016). **Family therapy: Concepts and methods (11th Ed.)**. Pearson
- Peixoto-Freitas, J., Rodríguez-González, M., Crabtree, S. A., & Martins, M. V. (2020). **Differentiation of self, couple adjustment and family life cycle: A cross-sectional study**. *The American Journal of Family Therapy*, 48(4), 299-316.
- Peleg, O., & Messerschmidt-Grandi, C. (2019). **Differentiation of self and trait anxiety: A cross-cultural perspective**. *International Journal of Psychology*, 54(6), 816-827.
- Schramm, D. G., Marshall, J. P., Harris, V. W., & Lee, T. R. (2012). **Religiosity,**

homogamy, and marital adjustment: An examination of newlyweds in first marriages and remarriages, J FAM Issues. 33(2): 246–268.

• Vogl, T. S., and Freese, J. (2020), “**Differential Fertility Makes Society More Conservative on Family Values**”. Proceedings of the National Academy of Sciences, No. 117: 7696– 7701.

